

are meritul de a fi cuagulat în jurul său crema tineretului intelectual interbelic: Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Emil Cioran, Dinu Noica, Gh. Racoveanu, Al. Cantacuzino, Ernest Bernea, Mihail Polihroniade, Vasile Băncilă, Al. Cristian Tell ș.a. Curentul declanșat de Nae Ionescu și discipolii săi s-a numit „trăirism” sau pur și simplu „năism” și acredita/promova trăirea, experiența proprie a actului intelectual, prin aplicabilitate directă asupra domeniului supus analizei. În subsidiar, trăirismul certifica și recomanda cu obstinație experiența mistică, intuitivă în virtutea teoriilor lansate de Profesor la cursul său de Metafizică (cunoaștere imediată și mediată, funcția gnoseologică a iubirii – funcția ontologică a iubirii).

Cartea sociologului Ilie Bădescu propune o reevaluare doctrinară a principalelor teorii, momente și personalități cultural-politice românești. Autorul sondează cu pasiune și acribie un domeniu vast și, totodată, fertil sub aspectul cercetării științifice, lansând noi ipoteze și repere, identificând noi aspecte și direcții conceptuale, neglijate, sau pur și simplu ignorate de sociologia actuală. Efortul profesorului Bădescu este apreciabil în a releva ipostaze complementare discursului politic, însă concluzia emisă de el asupra demersului propriu pare la prima vedere pesimistă și este conținută explicit în **Cuvântul lămuritor** dar și pe contracoperta cărții. Deși a înregistrat exigent toate aceste teorii și doctrine, autorul răspunde zbaterilor și proiectelor umane de a fărăi societăți perfecte sau cel puțin funcționale prin *cele nouă Fericiri* formulate de Mântuitor în *Predica de pe munte*: Răspunsul critic al cărturarului asupra „promisiunilor izvodite de omul autonom, omul care nu mai vrea să-l mărturisască pe Iisus, socotind îndestulătoare mărturisirea umanismului secular” (p. 11), trimite înapoi spre învățăturile primordiale ale creștinismului, citând pilduitor pe Pr. Stăniloae, probabil cel mai însemnat teolog român al veacului trecut: „iubirea este suprema unire și promovare reciprocă”.

Corneliu Ciucanu

STELA CHEPTEA, GH. BUZATU (COORDONATORI),
CONVERGENȚE ISTORICE ȘI GEOPOLITICE.
OMAGIU PROFESORULUI HORIA DUMITRESCU, IAȘI, CASA
EDITORIALĂ DEMIURG, 2009, 598 P.

Colegialitate – prietenie – recunoaștere – recunoștință

Colegul și prietenul Horia Dumitrescu a împlinit anul trecut – 24 august 2009 – frumoasa vârstă de 60 de ani, eveniment marcat de apariția volumului omagial **Convergențe istorice și geopolitice. Omagiu Profesorului Horia Dumitrescu**, lucrare coordonată de istoricii Stela Cheptea și Gheorghe Buzatu de la Centrul de Istorie și Civilizație Europeană din cadrul Filialei Iași a Academiei Române. Apărut la prestigioasa Casă Editorială Demiurg în anul 2009, volumul însumează 598 pagini, plus ilustrații, și propune lumii istoricilor – dar nu numai – un model de respect, recunoaștere și recunoștință față de activitatea unui semen al nostru, slujitor pasionat al muzei Clio.

Volumul a fost lansat într-un cadru festiv, la 27 noiembrie 2009, la Focșani, în Sala Unirii din cadrul Muzeului Vrancei, instituție condusă cu har și pricepere de către Sărbătorit, încă din 1990, anul marilor prefaceri ce au intervenit în societatea românească după

evenimentele din decembrie 1989. În prezidiu s-au regăsit personalități de seamă ale istoriografiei române între care amintim pe istoricii Ioan Scurtu, Constantin Bușe, George G. Potra, Aurel Pentelescu, general în rezervă, prof.univ.dr. Nicolae Ciobanu și, evident, Stela Cheptea și Gh. Buzatu, coordonatorii acestui volum, adevărat mesaj de suflet adresat profesorului Horia Dumitrescu și, totodată, manifest recuperator/reevaluator întru istorie și istorici.

Demersul omagial debutează cu un studiu intitulat **Privilegiul istoricului**, semnat de prof.univ.dr. Gh. Buzatu, în care sunt consemnate principalele repere biografice și momente de referință ale activității științifice și manageriale derulate de profesorul Horia Dumitrescu, atât în calitate de istoric, cât și de director al Muzeului Vrancei, prestigioasă instituție de cultură focșăneană. În finalul studiului introductiv, istoricul ieșean a subliniat că temele predilecte supuse analizei și interpretării de către istoricul Horia Dumitrescu se ciumscriu unei epoci de o sporită atractivitate științifică, remarcând, de asemenea, „amplora și seriozitatea abordărilor, originalitatea și actualitatea investigațiilor”, trăsături conținute de lucrările care îl au autor sau coautor pe Horia Dumitrescu (p. 13). Radiografia realizată de istoricul Gh. Buzatu asupra tezei de doctorat a profesorului Horia Dumitrescu indică indubitabil consistența și acribia cercetărilor întreprinse de autor. Observațiile profesorului ieșean se sprijină și pe *depozițiile* unor renumiți istorici, care susțin și întăresc definitiv concluziile apreciative enunțate. În acest context sunt înserate mărturiile academicianului prof.univ.dr. Dan Berindei și ale prof.univ.dr. Ioan Scurtu – membri în Comisia de doctorat – care au supervizat acordarea titlului de doctor în istorie lui Horia Dumitrescu, dar și elogiile regretatului istoric și coleg Valeriu Florin Dobrinescu, conducătorul științific al tezei de doctorat, dedicate vieții și activității diplomatului Savel Rădulescu, discipolulul marelui Nicolae Titulescu. Cei trei istorici amintiți au recunoscut cu prisosință efortul și aportul științific depus de Horia Dumitrescu, „noutatea” problematicei abordate, volumul de muncă prestat de autor prin investigarea exhaustivă a fondului inedit Savel Rădulescu aflat în Arhivele Naționale Istorice Centrale, dar și a unor surse din cadrul Arhivelor Ministerului de Externe și a Arhivelor Militare Române; „zelul și acribia” acestuia, „stilul cursiv și alert”(p. 13-14).

După trecerea în revistă a, volumelor coordonate, edițiilor îngrijite, a cărților, studiilor și articolelor semnate de profesorul Horia Dumitrescu – capitol subsumat în economia și organigrama volumului omagial sub titlul **Horia Dumitrescu. Opera omnia** – lucrarea cuprinde o altă serie de articole elogioase la adresa profesorului Horia Dumitrescu, ce subliniază trăsăturile definitorii ale Omului și Prietenului: caracterul colegial ireproșabil și voluntar, exigența dovedită ca istoric, devotamentul față de cultură și știință, manifestat plenar pe plan local, în mirificul ținut al Vrancei, talentul organizatoric de excepție, spiritul managerial adecvat vremurilor, probat de-a lungul celor 20 de ani petrecuți în fruntea Muzeului Vrancei. Această serie de articole este inaugurată de academicianul prof.univ.dr. Florin Constantiniu, semnatul unui **Omagiu colegial** și este continuată în aceeași *cheie* de către prestigioși istorici, între care menționăm pe Gh. Jipa Rotaru, Aurel Pentelescu, Stoica Lascu, Gh. Dumitrașcu ș.a.

Un alt compartiment structural al volumului omagial dedicat profesorului Horia Dumitrescu, dezvăluie teme și subiecte, pe cât de variate, pe atât de interesante pentru istoriografia română contemporană. În acest cadru menționăm studiile semnate de istoricii George G. Potra (**Nevoia de Titulescu și N. Titulescu – arhitect și apărător al dreptului internațional**); Ioan Scurtu (**Aurelian Sacerdoțeanu – Profesor**); Stela Cheptea (**Din nou despre geneza orașelor: târgurile de văi**); Gh. Buzatu și Marusia Cîrstea (**Război și pace**:

SUA și România – problemele unei beligeranțe „originale” 1939-1945); Constantin Bușe (La Roumanie entre la France et l'Allemagne, 1871-1900); Jipa Rotaru (Din acțiunile diplomației române pentru un climat de securitate în epoca interbelică); Constantin Hlihor și Ecaterina Hlihor (Puterea discursului și a comunicării în politica internațională în secolul al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea); Aurel Pentelescu și Gavriil Preda (Atrocități și fapte reprobabile săvârșite de soldații sovietici în România (23 august 1944-1 martie 1945). Documente inedite); Sorin Liviu Damean (Atitudinea României față de Tratatul de Pace de la San Stefano); Silviu B. Moldovan (Emigrarea în masă a populației de origine germană din Județul Timiș, între propagandă și tendință firească. O sinteză informativă din 1980); Vasile Diacon (Aspecte legislative privind integrarea Bucovinei în Regatul României); Stela Acatrinei și Gheorghe Acatrinei (România și organizarea Păcii. Aspecte istoriografice); Aurelian Chistol (Aspecte privind politica antisemită a Guvernului Goga-Cuza, 28 decembrie 1937-10 februarie 1938); Alexandru Moraru (Dușmanii Puterii Sovietice: Basarabia împotriva comunismului); Alin Spânu (Generalul Constantin (Piki) Z. Vasiliu, 1882-1946); Gavril Preda și Petre Opreș (Excluderea din partid a „veteranului” Constantin Pârvulescu); Cezar Mățu (Despre înarmarea legionarilor, septembrie 1940-ianuarie 1941); Ionel Șt. Alexandru (Parlamentul României în perioada premergătoare instaurării dictaturii lui Carol al II-lea); Gh.M. Mițarel (România în spatele „Cortinei de Fier”. Comunizarea Europei – aspecte istoriografice); Ion Constantin (Demersuri ale luptătorului basarabean Pantelimon Halipa, sub regimul comunist, pentru acuza Moldovei de Răsărit) ș.a .

Importanța și valoarea acestor studii derivă din complexitatea temelor abordate, din faptul că studiile incluse, deși nu se supun unor rigori cronologice dinainte trasate, ele operează convergent și unitar asupra spațiului istoriografic românesc și răspund bilateral nevoii de angajare civic-națională, dar și discernământului critic. În ansamblu, studiile selectate, îngrijite și publicate de coordonatorii volumului se circumscriu unei arii extinse de interes, prezintă rezistență și credibilitate științifică, sondează și investighează un teren fertil sub aspectul problematicei istorice, identifică și clarifică aspecte/momente/evenimente până nu demult tabuizate sau prezentate distorsionat. Totodată, volumul reprezintă și un manifest îndreptat contra *erezilor* mai vechi sau mai noi, practicate și promovate ostentativ în istoriografie ca alternative postmoderniste, ca modele ale discursului demitizant și relativist în raport cu faptul istoric, receptat și analizat în grilă pozitivistă, fapt condamnabil în opinia corifeilor postmodernismului. În acest cadru de dezbateri, reprezentanții postmodernismului fac des apel la concluziile lansate de Paul Veyne, care identifică așa-numita *cunoaștere mutilată*, relevantă după interpretarea unor „documente mutilate”¹⁰. Deși în unele cazuri putem vorbi de o interpretare oarecum trunchiată rezultată în urma faptului că documentul prezintă distorsionat realitatea, că documentul poate fi reflexia unor stări de lucruri și atitudini conținute de un regim anume, că documentul poate exagera intenționat anumite aspecte, totuși, considerăm că istoria adevărată se scrie în primul rând după document. În decriptarea și interpretarea corectă a documentului intervine profesionalismul istoricului, care îl cântărește din perspectiva epocii, a regimului și serviciului emitent, care îi conferă credibilitate prin ajustarea eventualelor exagerări cauzate de prejudecățile perioadei istorice. Noii deontologi ai istoriografiei contemporane declară abuziv incongruența cercetării documentare cu demersul istoric expresiv, non-

¹⁰ Paul Veyne, *Cum se scrie istoria*, București, Editura Meridiane, 1999, p. 21.

valabilitatea interpretării strict documentare a unui eveniment, fără aportul teoretizant – cețos și insipid, în unele cazuri – al reflecției sociologice, politologice și filozofice. Ba mai mult, promotor al post-modernismului, F.R. Ankersmit a *decretat* că: „istoriografia de azi a ieșit din haina teoretică tradițională și are nevoie de o haină nouă”¹¹. Ideea nu prezenta o noutate absolută, iar dezbateră a antrenat, evident, o serie de reacții. Astfel, Fustel de Coulanges separă clar domeniile, arătând că există filosofie și istorie și nicidecum, o filosofie a istoriei¹². Fără a fi pe deplin de acord cu istoricul francez, considerăm că, totuși, abordarea multidisciplinară obsesivă, nevoia de a face apel disperat, cu rost sau fără rost, la teorii și pansee fetișizante, de extracție filosofică și/sau politologică au devenit, de multe ori, contraproductive în decriptarea efectivă a faptului istoric, ba mai mult, agresează ireparabil demersul și analiza istoricului profesionist. Pe direcția lansată de F. de Coulanges s-au exprimat sceptic față de noile direcții în istoriografie și alți istorici ai Școlii Analelor ca F. Braudel, care se considera, în primul rând un practician, și nu un filosof, dar și Jaques Le Goff, istoric reprezentativ al celei de a doua generație a Analelor, care își afișa, de asemenea, reticența față de noile teoretizări. De altfel, considerăm noi, pluralitatea metodologică nu implică automat spiritul revanșard al unui curent în raport cu altul, iar dialogul interdisciplinar accentuat și teoretizările abstracte – impuse peste limite – amalgamează excesiv demersul istoric și pot să falsifice premisele, cauzalitatea și consecințele momentului istoric. Pornind de la astfel de ipoteză, cercetătorul american Beverly C. Southgate a întreprins o *anchetă* printre istorici iar rezultatele certifică teoria sa bazată pe relația de multe ori dificilă dintre filosofie și istorie¹³. Dintre cei chestionați reținem opinia a lui Leslie Stephen care crede că: „nimic nu distorsionează faptele mai mult decât teoria”¹⁴. De asemenea noi admitem că, metoda multidisciplinară și teoretizările utilizate și dozate judicios pot să completeze, să nuanțeze, să identifice aspecte neglijate poate, sau aparent uitate, de istoric – care este atent și motivat în primul rând să asigure o coerență logică investigației – dar nu pot monopoliza abrupt și exclusiv demersul istoric. Un astfel de monopol induce un ineputabil dialog polimorf cu rezultate îndoielnice și o dezbateră „deasupra” sau „pe lângă” subiect cu riscul evident de a deturna sensul și intenția investigației, dar mai cu seamă, de a denatura finalitatea demersului istoric.

Din aceste considerente, deși coordonatorii volumului și-au propus, în primul rând omagierea colegului și prietenului Horia Dumitrescu la împlinirea frumoasei vârstei de 60 de ani, studiile judicios concepute și deosebit de interesante încorporate în volum reprezintă tot atâtea repere și pretexte de reconsiderare și dezbateră istoriografică. În acest context, demersul istoricilor ieșeni dovedește cu prisosință caracterul unitar, bine compartimentat și proporționat al volumului, care se auto-propune drept un exemplu elocvent al modului de a scrie istorie.

Deși prezentarea noastră rămâne ancorată în același registru analitic/descriptiv ce ține de schema volumul propriu-zis, pentru o mai corectă percepție asupra lucrării, dar și asupra evenimentului în sine, vom recurge la rememorarea momentului Focșani, 27 noiembrie, 2009,

¹¹ F.R. Ankersmit, **Historiography and Postmodernism**, în **The Postmodern History Reader**, Keith Jenkins, ed., London and New York, Routledge, p. 277.

¹² Al. Zub, **De la istoria critică la criticism. Istoriografia română sub semnul modernității**, București, Editura Enciclopedică, 2000, p. 251.

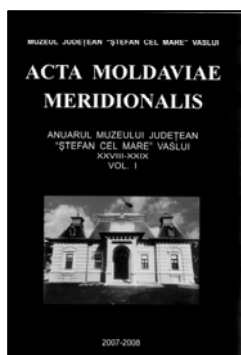
¹³ Beverly C. Southgate, **History: what and why: ancient, modern and postmodern perspectives**, London-New York, 1996, p. 2-3.

¹⁴ **Ibidem**.

respectiv manifestarea dedicată lansării volumului omagial și a sărbătoririi profesorului Horia Dumitrescu. Studiile și articolele menționate, prezentate succint de autorii lor, dialogul continuu dintre prezidiu și sală – antrenat și dezvoltat pe teme și direcții variate, conexe cercetării științifice, dar și rolului istoriei și istoricului în societate – au fost completate de o serie de intervenții ce relatau plenar ipostaze, reacții și atitudini ce confirmau profilul științific, caracterul integru al profesorului Horia Dumitrescu și, nu în ultimul rând, spiritul de echipă nealterat în timp, probat cu prisosință de-a lungul anilor de către Sărbătorit.

Corneliu Ciucanu

ACTA MOLDAVIAE MERIDIONALIS, ANUARUL MUZEULUI JUDEȚEAN „ȘTEFAN CEL MARE” VASLUI, XXVIII-XXIX, VOL. I-II, 2007-2008

În ansamblul publicațiilor apărute recent sub egida unor instituții muzeale, merită să amintim și revista *Acta Moldaviae Meridionalis*, anuar al muzeului vasluian, ce reunește între paginile sale bogate contribuții științifice. Multitudinea, diversitatea și complexitatea acestora, au impus apariția anuarului în două volume tematice. Pentru că este publicația unui muzeu județean, revista *Acta Moldaviae Meridionalis* aduce în prim plan materiale științifice de istorie locală, în mod special, care sunt completate de articole cu caracter general, sau care se referă la alte spații geografice.

Volumul I (423 pag.). Respectând, așa cum este și normal, criteriul cronologic, primul volum este dedicat studiilor de arheologie, istorie antică și istorie medievală.

Un loc important îl ocupă rezultatele cercetărilor locale, care completează un anumit stadiu al cunoașterii realităților arheologice și istorice din zona de est a României. Se evidențiază câteva studii ale arheologilor vasluieni, unii dintre ei bine cunoscuți în mediul științific, care acoperă un interval cronologic vast, de la paleolitic și până în evul mediu.

Nu lipsesc nici rezultatele cercetărilor interdisciplinare din câteva situri arheologice binecunoscute, fiind prezentate date obținute prin studierea unor loturi de materiale paleofaunistice caracteristice eneoliticului.

Interesantă este și abordarea simbolurilor sociale eneolitice, cu privire specială asupra sceptorilor de piatră, artefacte cu o largă răspândire teritorială și o diversitate tipologică crescută.

Din sfera cercetărilor axate pe comportamentul funerar al comunităților preistorice și antice, rețin atenția câteva studii referitoare la descoperirile specifice epocii bronzului timpuriu de la Costișa sau din unele situri ale culturii Sântana de Mureș, identificate în județul Vaslui.

În ceea ce privește evul mediu, rețin atenția subiecte precum relațiile româno-